

En un assentament del *Capbreu de Morella* d'aquesta data (que em facilità amablement per despullar-lo l'erudit arxiver i amic Mn. Manuel Milian l'any 1961), llegeixo «troç de terra que fonch d'en Berthomeu Peralta, e primer d'en Batle, lo *curro*» (f^o 62v). Carles Ros el recollí també en el seu diccionari val. de 1764 (p. 75). «Els coixos, *curros* y nanos, igual que atres desgraciats», MGadea (*T. del Xè*). El mot pertany a l'ús comú i general valencià (J. G. M.) de la capital i de pertot, de Vinaròs a Pego i Alacant (*AlcM*). En el meu pelegrinatge toponímic de llarg a llarg del País, vaig sentir-lo i anotar-lo una mica pertot, sovint com a nom de masets o terres, que m'explicaven: a Morella, Vilafranca del M., Vall d'Alba, CastPna., Massalavés, Benilloba, Banyeres de Mariola, la Canyada de Biar (1961-63).

No és que *manco*, mot cat. comú, no s'usi en aquella terra, però *curro* hi té un to més afectiu (sovint compassiu, acariaciatu, etc.); a Benilloba m'explicaven que a la «Placeta del *Manco* li vingué nom del *kúro* del poble, mutilat de la guerra carlina»; de vegades el femení *una curra*, *la tia curra* (Vilafranca, la Canyada), altres cops el diminutiu (*Mas del Sastre curret* Almassora).

Fora del nostre domini: aragonès *curro* «manco de mano solamente» (dicc. de Borao, limitació que corrobora l'etimologia indicada), en el parlar xuïro de Sogorb (Torres Fornés on és 'manc' i 'esquerrà'); i així segueix fins a les comarques erdera del País Basc: a Àlaba es diu de la mà o dit defectuosos per la pèrdua de l'ús de les articulacions (Baráibar); i des de l'Alt Aragó passà al basc roncalès *kurro* «manco». La indicada mutilació de **mancurro* seria encara facilitada pel contacte amb dos quasi-homònims: el pall. *currò*, aran. *kürráñ* 'anca', aran. *escuroat* «déhanché» (per als quals veg. ací s. v. *CORRÓ*); i d'altra banda el cast. afectiu i andalusat *curro* «majo, afectado en los movimientos o en el vestir» [1836], que des del castellà va passar (bastant posteriorment) a usar-se en el català de Mallorca [1858, *Damen.*; PdAPenya, *AlcM*] i no degué deixar de ser més o menys conegut entre els valencians. Com explico en el *DCEC*, aquest altre *curro* sembla ser abreujament de *Pacurro*, derivat de *Paco*, *Paquito*, *Francisco*, nom aquell mirat com a típic dels andalusos. Quant a l'altre, la filiació cast. → valenciana, que cercava en el meu diccionari (I, 990b 39ss.), era forçada semànticament, i contradita per la data més antiga, i l'extensió geogràfica més ampla, del mot valencià. En canvi, l'aparença redundand del suposat compost *man-curro*, i la coexistència amb els dos parònims d'etimologia diferent, induïen majorment a eliminar *man-* suggerint en alguns la idea d'una interpretació absurda ('elegant de mans').

Com ja vaig indicar en aqueix article del *DCEC* (I, 990b48ss.; IV, 979b55-980a10), del *curro* castellà 'elegant' es formà *currutaco* 'molt afectat en l'ús rigorós de les modes' [1795], que també tingué (a Venècia, Colòmbia i Perú) el sentit de «rechoncho, retaco», o sigui 'home menut, de baixa estatura', segurament per encreuament de *curro* amb *retaco* «re-

choncho' (a l'Argentina 'de baixa estatura', sembla, pels moviments àgils i posturats de molts homes menuts): del castellà va passar al català, on fou molt usat en el S. XIX i apareix en cançons populars (jo en sentia una a Girona, c. 1920 encara): ja l'usava el B. de Maldà c. 1797: «quants *currutacos* --- no podent-se valer de sos membres per lo tan garrotats, haurien caigut, després d'haver-se'ls estripat les calces» (*Coll. B. V.*, 86); «Mossèn Joan no polsava --- en cambi fumava morigeradament uns cigarrets de *currutaco* que, per no tacar-se els dits, sostenia ab uns amollets de plata», MVayreda (*Sang Nova* I, § 5, p. 37). Secundàriament *currutaco*, *-taca*, prengueren en català (EmVilanova) el sentit de 'pretendent', d'on 'enamorat, -ada'. El mot degué de ser ben conegut a les terres del Migjorn: *Penyetes del Currutaco*, damunt el Fondó de les Neus.

¹ «Los *currutacos* y petimetres de hogaño» que l'andalús Estébanez Calderón contempla a propòsit «de un sombrero lindo, cuco, airoso, *acurrado* y reuniendo en sí todas las condiciones ---» (en la nova Rivad., vol. 79, 415a416a), són, doncs, per a ell, cosa conjunta amb «lo curro, lo acurrado».

Currò, *currons*, 'anca, costat', V. *corró* *Curronar*, V. *corró* *Curronyer*, V. *corner* *Currucada*, V. *cúrrica* *Currucado*, V. *arruga* i *parrupar* *Curruixar*, V. *corruixes* *Curruixums*, de *correntum* però no encreuat amb *fluir* (mot savi) ni amb *flum* (mot arcaic i un riu no és un escorrim) sinó amb *umflar* 'inflar', *umflor* 'inflor', 'supuració' *Curruissillar*, V. *cruspir* *Curruica*, *-aco*, V. *curro* *Curs*, *cursa*, *cursaire*, V. *córrer* *Cursana*, V. *corçana* (l'acc. 'estalvis' per semblança de forma amb la de la rajada) *Cursant*, *cur-sar*, *curset*, V. *córrer*

Cursi, *cursileria*, pres del cast. *cursi* (*DCEC*), que sembla ser un mot primitivament andalús i de procedència marroquina. □ 1.^a doc.: en cat., c. 1905-10 Joan Alcover, O. C., en un discurs sobre la Lliga del Bon Mot.

Cursiu, *cursor*, *curros*, V. *córrer*

CURT, del ll. *CŪRTUS*, A, -UM, 'truncat', 'tallat', 'incomplet'. □ 1.^a doc. c. 1330.

«Pendrem lo pus breu temps e lo pus *curt* que puscam», Muntaner, *Cròn.*, § 72. També en BMetge, Eiximenis, JoMartorell: «los qui anaven per la muntanya lo camí era més *curt*» (Ag. II, 98). L'InvLC aplega quatre testimonis documentals de *curt* entre 1377 i 1422.¹ Quasi es pot considerar català pur un passatge «mando vindere ipso meo cavallo *curto*, et de ipso precio solvere ipsos meos debitos» d'un doc. barcelonès de 1055 (Bast.-Bass., 766), on certament no significarà 'castrat' (com suggereixen) sinó 'escuat, de cua tallada', car això és el que es documenta en català i terra veïna: 'que no té cua' (animal, especialment el porc) mall. (*AlcM* II, § 2), *perro curto*, *caballo curto* 'escuat' serres d'Almeria (1948), arag. *curto*